

**NORDLAND
STATSADVOKATEMBETER**

**SAKSGJENNOMGANG/INSPEKSJON
MISHANDLING I NÆRE RELASJONER**

Innholdsfortegnelse

1	Sammendrag	3
2	Innledning	4
3	Forberedelse og gjennomføring	6
4	Om straffebestemmelser knyttet til vold i nære relasjoner	7
5	Hvordan politidistriktet organiserer arbeidet med straffesaker	8
6	Gjennomgang av resultatene	9
6.1	Etterforskningsplan	9
6.1.1	Innledning	9
6.1.2	Funn.....	11
6.2	Bistandsadvokat	12
6.3	OVA – Omvendt voldsalarm	12
6.4	Lyd/bilde	12
6.5	Undersøkelse av tidligere forhold.....	13
7	Oppfølging av resultatene og læringspunkter til fagledelsen	14
7.1	Tilbakemeldinger til politidistriktet og oppfølging av inspeksjonen:	14
7.2	Ytterligere tiltak fra statsadvokatenes side i 2024:.....	14

1 Sammendrag

Statsadvokatene i Nordland har hatt en saksgjennomgang av 29 henlagte saker som gjaldt mishandling i nære relasjoner.

Saksområdet er valgt av flere grunner:

1. Saker som gjelder mishandling i nære relasjoner er en alvorlig sakstype som over flere år har vært blant de saksområdene som regnes som prioriterte områder fra riksadvokatens side.
2. Endring i reglene om påtalekompetanse gjør at politiet i større grad avgjør disse sakene selv. Fra og med 1. juli 2022 fikk politiet selv kompetanse til å henlegge alle saker etter straffeloven § 282 og § 283, og fra og med 1. juli 2023 har politijurister med utvidet påtalekompetanse selv mulighet til å ta ut tiltale i saker etter straffeloven § 282.
3. Det har vært en nedgang i oppklaringsprosent på området.
4. Tidligere inspeksjoner/undersøkelser har vist at det på flere områder er rom for forbedringer i etterforskningen. Dette gjelder blant annet bruk av etterforskningsplaner og bruk av lyd og bilde ved avhør av fornærmede og mistenkte/siktede.

Ved saksgjennomgangen hadde vi fokus på bruk av etterforskningsplaner, men vi vurderte også i hvilken grad fornærmede hadde fått bistandsadvokat, om avhør av fornærmede var tatt på lyd- og bilde, om man fant spor av vurderinger om saken var egnet for omvendt voldsalarm og om man ved etterforskningen hadde tatt hensyn til tidligere straffesaker og annen kontakt med politiet.

Saksgjennomgangen viste at selv om det er pålegg om at etterforskningsplan skal lages og brukes aktivt i alle saker som gjelder mishandling i nære, så var det svært mange saker hvor det ikke var opprettet etterforskningsplan eller hvor det var opprettet en plan som ikke tilfredstilte vilkårene for etterforskningsplan. Også på de andre områdene som ble undersøkt var det rom for forbedringer.

Slik statsadvokaten vurderer det er det behov for ytterligere oppfølging på området. Man ber politidistriktet om en redegjørelse for enkelte punkter, og vil også ha fagledelsestiltak knyttet til fagfeltet i 2024.

2 Innledning

Statsadvokatene skal drive fagledelse av politiet. Denne fagledelsen består blant annet av inspeksjoner av straffesaksbehandlingen i politiet, systemkontroller og faglig kontroll av enkeltsaker.¹

Inspeksjonene av politidistriktenes straffesaksbehandling er et viktig element i statsadvokatenes faglige oppfølging og utvikling av politiets straffesaksbehandling. Inspeksjonene skal særlig ivareta tre formål;

1. Skaffe oversikt over kvaliteten på straffesaksbehandlingen i politidistriktet.
2. Utøve faglig kontroll av utvalgte saksområder.
3. Bidra til veiledning og faglig utvikling.

Gjennom systemkontrollen skal det vurderes om politidistriktene har en organisering og ressurssetting som legger til rette for en effektiv og kvalitativ god straffesaksbehandling. En del av systemkontrollen er å se på hvordan riksadvokatens instruks til påtalemyndigheten og etterforskerpersonell i politiet blir implementert og etterlevd.

I 2023 har statsadvokatene i Nordland sett nærmere på Nordland politidistrikts arbeid med saker som gjelder mishandling i nære relasjoner.

Det er flere årsaker til at vi har valgt dette saksområdet:

1. Saker som gjelder mishandling i nære relasjoner har over flere år har vært blant de saksområdene som regnes som prioriterte områder fra riksadvokatens side.²
2. Endring i reglene om påtalekompetanse gjør at politiet i større grad avgjør disse sakene selv.³ Fra og med 1. juli 2022 fikk politiet selv kompetanse til å henlegge alle saker etter straffeloven § 282 og § 283, og fra og med 1. juli 2023 har politijurister med utvidet påtalekompetanse selv mulighet til å ta ut tiltale i saker etter straffeloven § 282.
3. Det har vært en nedgang i oppklaringsprosent på området.⁴
4. Tidligere inspeksjoner/undersøkelser har vist at det på flere områder har vært rom for forbedringer i etterforskningen. Dette gjelder blant annet bruk av etterforskningsplaner og bruk av lyd og bilde ved avhør av fornærmede og mistenkte/siktede.

Ved saksgjennomgangen har statsadvokatene hatt et hovedfokus på politiets bruk av etterforskningsplaner. I tillegg har man sett på noen områder hvor det er relativt lett målbare kvalitetsindikatorer. Disse kvalitetsindikatorer har likevel stor betydning for kvaliteten på etterforskningen. De områdene vi har sett på er områder hvor tidligere undersøkelser/inspeksjoner har vist at det er rom for forbedring. Den gjennomgangen som nå

¹ Riksadvokatens rundskriv 3/2020 – Statsadvokatenes fagledelse av politiet

² Mål og prioriteringsrundskrivet, senest Riksadvokatens rundskriv 1/2023

³ Riksadvokatens rundskriv 2/2022 – Påtalekompetanse

⁴ Vedlegg 1 – Statsadvokatens brev av 20. februar 2023

er foretatt er altså ikke ment som en fullstendig gjennomgang av kvaliteten i de enkelte sakene.

Målgruppen for rapporten er primært ledelsen for straffesaksbehandlingen i politidistriktet samt politifaglige etterforsningsledere (PEL) og påtalefaglige etterforsningsledere (PÅL).

Statsadvokatene har brukt ca 20 dagsverk på undersøkelsen/inspeksjonen.

3 Forberedelse og gjennomføring

Statsadvokatene i Nordland ba i brev av 20. februar 2023 om å få tilsendt alle saker som var kodet som mishandling i nære relasjoner og som var henlagt i perioden 1. juli 2022 til 1. mars 2023.⁵

Av disse sakene har statsadvokaten gjennomgått 29 saker fordelt på hele distriktet. Antallet saker er ikke omfattende, og man har vurdert om man skulle utvide undersøkelsen. Resultatene på de viktigste punktene i saksgjennomgangen er imidlertid så entydige, og stemmer med statsadvokatenes generelle inntrykk gjennom enkeltsaksbehandling mm, at man har valgt å ikke bruke tid på å gjennomgå flere saker.

Ved utvelgelse av hvilke saker som skulle gjennomgås ble det lagt vekt på at sakene skulle være fordelt på hele politidistriktet.

De fleste sakene (23 av 29) var henlagt på bevisets stilling. Tre saker var henlagt fordi det ikke var rimelig grunn til å undersøke om det var et straffbart forhold, en sak var henlagt som intet straffbart forhold bevist, en sak var henlagt på grunn av foreldelse og en sak var henlagt fordi anmeldtes forhold ikke var straffbart.

Alle de gjennomgåtte sakene var typiske overtredelser av straffeloven § 282 med tanke på hvem som var fornærmet. fire av sakene gjaldt vold mot partner, ti av sakene gjaldt vold mot barn og femten av sakene gjaldt vold mot både partner og barn.

Statsadvokaten har ikke hatt en fullstendig saksgjennomgang av sakene, men har valgt ut noen fokusområder – blant annet grunnet tidligere funn i kvalitetsundersøkelser, inspeksjoner og funn ved enkeltsaksbehandling.

Det er viktig å understreke at antallet saker som er gjennomgått, og måten de er valgt ut på, innebærer at funnene må leses med varsomhet. Statsadvokaten har likevel funnet noen klare hovedtendenser som man finner grunn til å redegjøre for og jobbe videre med. Disse funnene er også i tråd med tidligere funn.

Ved gjennomgangen av sakene har statsadvokaten både hatt tilgang til sakene i saksbehandlingssystemet BL og i prosjektstyringsverktøyet for etterforskningsplaner.

⁵ Vedlegg 1 – Brev av 20. februar 2023 fra Nordland statsadvokatembeter.

4 Om straffebestemmelser knyttet til vold i nære relasjoner

Det er en rekke bestemmelser i straffeloven som kan brukes ved vold i nære relasjoner. Det er imidlertid to bestemmelser som bare knytter seg til denne typen overtredelser, og som er ment å fange opp kompleksiteten som ofte vil være til stede. Dette er straffeloven § 282 "Mishandling i nære relasjoner" som har en strafferamme på fengsel inntil 6 år og straffeloven § 283 "Grov mishandling i nære relasjoner" som har en strafferamme på fengsel inntil 15 år.

Kjernen i disse bestemmelsene er vedvarende mishandling av personer i nær krets, og man må ved etterforskningen av slike saker ta sikte på å belyse både enkeltepisoder og periodene mellom enkeltepisodene. Saksfeltet kan være krevende å etterforske og vil kreve kompetanse på saksområdet.

Andre aktuelle bestemmelser ved vold i nære relasjoner kan for eksempel være bestemmelser som regulerer kroppskrenkelser, trusler, brudd på besøksforbud og skremmende/plagsom atferd. Saker som ikke er registrert som overtredelse av straffeloven §§ 282 og 283 faller imidlertid utenfor denne undersøkelsen/gjennomgangen.

Ved etterforskning av saker som gjelder mishandling i nære relasjoner er det viktig at man etterforsker formålsstyrt. Det er også viktig at saken har en tilfredsstillende fremdrift.

5 Hvordan politidistriktet organiserer arbeidet med straffesaker

Nordland politidistrikt er inndelt i fem geografiske driftsenheter (GDEer); GDE Ofoten, GDE Lofoten og Vesterålen, GDE Salten, GDE Rana og GDE Helgeland. Juristene i Fellesenhet for påtale i distriktet er på sin side delt inn i tre områder; Påtaleseksjon Nordre Nordland, Påtaleseksjon Salten og Påtaleseksjon Helgeland. Påtaleseksjon Nordre Nordland har i utgangspunktet ansvar for saker som etterforskes av GDE Ofoten og GDE Lofoten og Vesterålen, Påtaleseksjon Salten har i utgangspunktet ansvaret for saker som etterforskes i GDE Salten, og Påtaleseksjon Helgeland har i utgangspunktet ansvaret for saker som etterforskes i GDE Rana og GDE Helgeland.

Alle saker som gjelder mishandling i nære relasjoner etterforskes ved de ulike GDEene.⁶ Felles enhet for etterforskning, forebyggende og etterretning (FEFE) har ikke ansvar for etterforskning av sakene, men kan og skal bistå ved behov med for eksempel avhørere i tilrettelagte avhør (TA), digitalt politiarbeid (DPA) og metodebruk. Det er grunn til å nevne at politidistriktet har en svært høy andel kombipersonell som både jobber i patrulje og med etterforskning. For de som jobber som kombipersonell er det ikke samme krav til gjennomføring av obligatorisk årlig opplæring (OÅO) på etterforskningsfeltet som det er for de som jobber som etterforskere og politifaglige etterforskningsledere (PEL).

Politidistriktet har i brev av 13. mars 2023⁷ opplyst at mange etterforskere og påtalejurister som jobber med området er relativt ferske. Til dette kan en nevne at de sakene som er gjennomgått i forbindelse med inspeksjonen i stor grad er avgjort av erfarne og relativt erfarne påtalejurister.

I riksadvokatens rundskriv om vold i nære relasjoner står det følgende:

Et særtrekk ved disse sakene er at lovbryster og fornærmede ofte har tette og langvarige relasjoner. Ansatte i politiet og påtalemyndigheten må ha tilstrekkelig kompetanse om særlige forhold som kan gjøre seg gjeldende på saksfeltet for å sikre høy kvalitet på etterforskningen, ved påtalevedtaket og irettføringen.⁸

Det kan være grunn til å stille spørsmål ved om Nordland politidistrikt ved sin organisering av etterforskningen i disse sakene i tilstrekkelig grad ivaretar kravet til kompetanse hos de som arbeider med sakene.

⁶ Straffeinstruks for Nordland politidistrikt pkt. 4.1.1

⁷ Vedlegg 2 – Brev av 13. mars 2023 fra Nordland politidistrikt

⁸ Riksadvokatens rundskriv nr. 2/2023 – Rundskriv om vold i nære relasjoner

6 Gjennomgang av resultatene

6.1 Etterforskningsplan

6.1.1 Innledning

Som nevnt tidligere har bruk av etterforskningsplan vært et hovedfokus ved inspeksjonen.

I saker som gjelder mishandling i nære relasjoner har det vært påbud om bruk av etterforskningsplan siden 2015.⁹ Unntaket er dersom den aktuelle saken er så enkel og oversiktlig at etterforskningsplan er helt unødvendig. Det skal i så fall være notoritet over hvem som har besluttet at plan ikke skal utferdiges, og på hvilket tidspunkt dette ble bestemt.

Politidirektoratets retningslinjer for bruk av etterforskningsplan har følgende definisjon:

*"Planen er en skriftlig redegjørelse som beskriver hypoteser og aktuelle straffebud knyttet til handlingen som etterforskes, hva som må gjøres når, hvordan, hvorfor og av hvem med sikte på formål og oppnå målsettinger innen en bestemt tidsramme."*¹⁰

I riksadvokatens kvalitetsrundskriv står det at slike planer "bidrar til struktur i arbeidet, fremdrift og kvalitet i etterforskningen, og gir notoritet og et helhetsbilde av den enkelte sak som understøtter løpende beslutningsprosesser."¹¹

Etterforskningsplan er også omhandlet i riksadvokatens brev av 16. september 2021 (PÅL-brevet):

*"God planlegging, organisering og oppgavesetting skal sikre høy oppklaring. Et viktig hjelpemiddel er aktiv bruk av etterforskningsplaner. Disse bidrar til struktur, fremdrift og kvalitet i etterforskningen, og understøtter løpende beslutningsprosesser. For at planen skal fungere som et styringsverktøy, må PÅL aktivt delta i utforming, og ikke minst oppfølging av planen."*¹²

Av Nordland politidistrikts jourinstruks fremgår det videre at jourhavende jurist skal følge opp at etterforskningsplaner lages hvor dette er pålagt.¹³

Etterforskningsplan i saker som gjelder mishandling i nære relasjoner er også omhandlet i riksadvokatens nye rundskriv om vold i nære relasjoner.¹⁴

⁹ Riksadvokatens direktiv av 30. mars 2015

¹⁰ Retningslinjer for bruk av etterforskningsplan 2.0 – Politidirektoratet 2022

¹¹ Riksadvokatens rundskriv 3/2018 pkt. 4.2.2 – Kvalitetsrundskrivet

¹² Riksadvokatens brev av 16. september 2021 – Riksadvokatens forventninger til rollen som påtalefaglig etterforskningsleder (PÅL-brevet)

¹³ Jourinstruks for Nordland politidistrikt pkt 4

¹⁴ Riksadvokatens rundskriv 2/2023 – Rundskriv om vold i nære relasjoner pkt. 4.5 Etterforskningsplan

En etterforsningsplan, dersom den er brukt riktig, vil være et godt virkemiddel for å kvalitetssikre og holde orden på etterforskningen, og sikre notoritet over de vurderinger og det arbeid som er gjort.

Alle de 29 sakene som ble gjennomgått ved inspeksjonen var kodet som § 282. Utgangspunktet er derfor at det skulle vært etterforsningsplan, eller at det i det minste skulle vært notoritet over at det var besluttet at det ikke skulle lages etterforsningsplan.

Tidligere undersøkelser/inspeksjoner og funn ved enkeltsaksbehandling har avdekket at etterforsningsplaner på langt nær har blitt opprettet i alle saker hvor det er pålegg om dette, og at det i flere tilfeller har blitt opprettet planer innledningsvis som så ikke har blitt fulgt opp.

I denne saksgjennomgangen tok statsadvokaten utgangspunkt i de kravene som stilles til etterforsningsplaner i "Retningslinjer for bruk av etterforsningsplan – Versjon 2.0" utgitt av Politidirektoratet (POD) ved vurderingen av om de etterforsningsplanene som var opprettet hadde en tilfredsstillende kvalitet.

I pkt 7 i retningslinjene står følgende:

Riksadvokaten har bevisst ikke detaljregulert kravene til form og innhold i etterforsningsplanen idet disse må tilpasses den enkelte sak, men som et minimum skal etterforsningsplanen inneholde følgende:

- 1. Ut fra tilgjengelig informasjon skal det utarbeides hypoteser/alternative forklaringer som kan være aktuelle å undersøke i en bred etterforskning.*
- 2. Aktuelle straffebud skal identifiseres opp mot hypotesene.*
- 3. Påtalejuristen utarbeider sentrale bevistema opp mot aktuelle straffebud, dvs. hva man må etterforske med tanke på de ulike vilkårene i de straffebudene man mener er aktuelle slik at subjektive og objektive vilkår dekkes.*
- 4. Deretter lages en oversikt over aktuelle etterforskingsskritt ut i fra bevistema, og disse prioriteres ut fra det taktiske elementet i etterforskningen.*
- 5. Det skal føres oversikt over hvem som skal gjøre hva og når, samt frist for når den enkelte oppgave skal være ferdigstilt. Om fristen ikke blir overholdt skal det være notoritet over grunnen til fristbruddet, og konsekvensene dette evt. vil få for saken.*
- 6. Behov for ekstern dokumentasjon (analyserapporter, sakkyndighetsvurderinger, journaler mv. må tas inn i etterforsningsplanen og følges opp.*
- 7. Det skal settes en frist for når man forventer å være ferdig med saken, og det skal lages en oversikt over hvem som skal slutføre de avsluttende gjøremålene.*
- 8. Det skal også fremgå av planen hvem som overtar ansvaret for den løpende saken dersom påtaleansvarlig, politifaglig etterforsningsleder eller hovedetterforsker får et lengre fravær.*

Kravet om etterforsningsplaner er satt fordi man er av den oppfatning at slike planer gir gode rammer både for den innholdsmessige kvaliteten i etterforskningen, herunder å sikre og understøtte objektiviteten, og for å sikre kvaliteten i form av fremdrift og unngå unødvendig

liggetid. Etterforskningsplaner vil også kunne bidra til at etterforskningen er effektiv og at man bruker ressurser på en mest mulig riktig måte.

6.1.2 Funn

Av de 29 sakene som er gjennomgått hadde 16 av sakene ikke spor av etterforskningsplan i det hele tatt. I 11 av sakene var det opprettet et prosjekt, men prosjektet var ikke av et slikt omfang eller en slik kvalitet at statsadvokaten vurderer det som en etterforskningsplan i henhold til retningslinjene. Statsadvokaten har valgt å benevne dette som et "skall" av en etterforskningsplan.

Et slikt "skall" kjennetegnes typisk av at det er opprettet et prosjekt innledningsvis under etterforskningen. Det inneholder gjerne hypoteser, men disse er i prosjektet ikke knyttet opp mot straffebud eller bevisema. Prosjektet inneholder gjerne også gjøremål innledningsvis, men det fremkommer ikke av prosjektet om disse er ferdigstilt eller ikke. Etter noe tid har man sluttet å bruke prosjektet.

To av de gjennomgåtte sakene hadde prosjekter som statsadvokaten i sin saksgjennomgang vurderer som tilfredsstillende, selv om det også i disse var rom for forbedringer.

Statsadvokaten har også funnet at det er liten grad er notoritet over at det aktivt er besluttet fra påtalefaglig etterforskningsleders side at etterforskningsplan ikke skal lages/brukes.

Statsadvokaten vurderer det som bekymringsfullt at det under gjennomgangen ble funnet så mange saker uten etterforskningsplan på et område hvor riksadvokaten har hatt pålegg om bruk av etterforskningsplan siden 2015.

Ettersom alle sakene som ble undersøkt i denne omgang var saker som var henlagt av politiet, så kan en ikke utelukke at det var saker i saksutvalget der det kunne vært grunnlag for å beslutte at det ikke skulle opprettes etterforskningsplan. Statsadvokaten vil likevel understreke viktigheten av at dette i så fall må være en bevisst beslutning fra påtalefaglig etterforskningsleder, og at det må være notoritet over beslutningen.

Statsadvokaten vil videre bemerke at man ikke utelukker at andelen saker med etterforskningsplan er høyere i det totale antall saker hvor det er krav om etterforskningsplan, og kanskje spesielt i saker hvor det tas ut tiltale. Denne undersøkelsen viser imidlertid uansett at bruken av etterforskningsplaner ikke er tilfredsstillende.

En er kjent med at politidistriktet har satt ned en gruppe som jobber med tiltak for å øke bruken av etterforskningsplaner og kompetansen til de som skal opprette disse. Uavhengig av tidsperspektivet til arbeidet i denne gruppen er det viktig at det straks gjøres tiltak for å følge retningslinjene for bruk av etterforskningsplan både med tanke på omfang og innhold.

6.2 Bistandsadvokat

Alle sakene som er undersøkt var kodet som mishandling i nære relasjoner på tidspunkt for påtaleavgjørelse. Den/de fornærmede i saken har da krav på bistandsadvokat, se strpl. § 107 a. Krav på bistandsadvokat er viktig for å ivareta fornærmedes rettigheter i alvorlige straffesaker. Rett til bistandsadvokat gjelder allerede fra den innledende fasen i saken.

En bistandsadvokat har en rekke funksjoner under etterforskningen i en straffesak. En viktig funksjon i saker som henlegges av påtalemyndigheten, som er tilfelle for alle de 29 sakene som nå er gjennomgått, er å bistå fornærmede i forbindelse med vurderingen av om saken skal påklages, og med eventuell utforming av en klage. I de tilfellene hvor fornærmede er mindreårig eller fornærmede av andre grunner er sårbar er denne funksjonen ekstra viktig.

Saksgjennomgangen viser at det var flere av sakene (ca 1/3) hvor det ikke var oppnevnt bistandsadvokat i det hele tatt, samt noen tilfeller hvor bistandsadvokat ble oppnevnt sent. Funnene gjør at man finner grunn til å se nærmere på rutineene for oppnevning av bistandsadvokat i saker hvor fornærmede har krav på dette.

6.3 OVA – Omvendt voldsalarm

Det er ikke spor av at omvendt voldsalarm har blitt vurdert i noen av sakene. Alle sakene er riktignok henlagt, men det kunne være grunn til å forvente i hvert fall spor i noen av sakene av at OVA har blitt vurdert. Det er grunn til å tro at slike vurderinger kommer tydeligere frem i saker hvor man har en aktiv etterforskningsplan.

Statsadvokaten jobber for tiden med en undersøkelse som retter seg direkte mot bruken av OVA, og dersom det i denne undersøkelsen konkluderes med at arbeidet med OVA ikke er tilfredsstillende, så må dette følges opp ytterligere.

6.4 Lyd/bilde

I riksadvokatens avhørsrundskriv¹⁵ er det lagt til grunn at avhør av fornærmede og mistenkte/siktede i saker som gjelder mishandling i nære relasjoner skal tas på lyd og bilde. Dersom dette ikke er mulig skal det være notoritet om dette, og avhørene skal som et minimum tas på lyd. Dette kan for eksempel ha avgjørende betydning ved bruk av avhøret i retten, for eksempel hvis man ønsker å spille av sekvenser hvor noe blir vist/illustrert av den som avhøres.

Ved tidligere gjennomganger har det vært til dels ulike resultater med hensyn til om dette faktisk er gjort. Og det har vist seg at ikke alle tjenestesteder tidligere hadde utstyr til å ta avhør på lyd og bilde. Etter Kvalitetsundersøkelsen 2020 som gjaldt voldtektssaker (hvor det er samme krav til avhør på lyd og bilde som ved saker som gjelder mishandling i nære) var statsadvokaten i tett dialog med ledelsen i politidistriktet med tanke på å forbedre dette.

¹⁵ Riksadvokatens rundskriv 2/2016 – Politiavhør

I de 29 sakene som nå ble gjennomgått var det bare elleve saker hvor avhørene av både fornærmede og mistenkte/siktete ble tatt på lyd og bilde. Av de resterende var det fem saker hvor det ikke var tatt avhør av fornærmede og mistenkte, fem saker hvor hverken fornærmedes avhør eller siktedes avhør var tatt på lyd- og bilde og åtte saker hvor fornærmedes eller mistenktes avhør var tatt på lyd og bilde. Ved mange av avhørene som ikke ble tatt på lyd- og bilde var det ikke notoritet over årsaken til dette.

Resultatene fra undersøkelsen som nå er foretatt tyder på at det fremdeles ikke er et tilfredsstillende antall avhør som tas på lyd og bilde i disse sakene. Statsadvokaten vil på denne bakgrunn be politidistriktet om å fortsette å ha fokus på at avhør tas på lyd og bilde, og at det er notoritet over begrunnelsen dersom avhøret ikke tas på lyd- og bilde.

6.5 Undersøkelse av tidligere forhold

I riksadvokatens rundskriv om vold i nære relasjoner¹⁶ står det følgende:

Historikken til både fornærmede og mistenkte må undersøkes (loggføringer i politiets operasjonslogg og tidligere registrerte saker). Har fornærmede eller mistenkte tidligere vært i kontakt med politiet om vold, trusler eller andre krenkelser? Relevante opplysninger for det anmeldte forholdet må dokumenteres, herunder må det vurderes å vedlegge kopi av eldre saker. Det må vurderes om det er grunnlag for å gjenoppta henlagte saker, jf. straffeprosessloven § 74 annet ledd.

I de fleste sakene som ble gjennomgått var det ikke spor av om politiet hadde sett på tidligere straffesaker mellom partene. Dette trenger ikke bety at dette ikke er gjort, men statsadvokaten vil understreke viktigheten av notoritet over de etterforskningsskritt som gjøres, også ved negative funn.

¹⁶ Riksadvokatens rundskriv 2/2023 – Rundskriv om vold i nære relasjoner

7 Oppfølging av resultatene og læringspunkter til fagledelsen

7.1 Tilbakemeldinger til politidistriktet og oppfølging av inspeksjonen:

Statsadvokatene vil be om at politidistriktet innen 15. februar 2024 gir en skriftlig tilbakemelding på følgende punkter:

1. En ber om at politidistriktet gir en redegjørelse med informasjon om arbeidet for å øke bruken av etterforskningsplaner, og tiltak som settes i gang umiddelbart for å øke bruken. En ber videre om at politidistriktet gir en redegjørelse for mulige årsaker til at etterforskningsplaner ikke brukes i større grad.
2. En ber om tilbakemelding om hvilke rutiner og instruksjoner som foreligger i tilknytning til oppnevning av bistandsadvokat i saker som gjelder mishandling i nære.
3. Ettersom det arbeides med en egen rapport knyttet til arbeidet med OVA, så ber en ikke om redegjørelse for arbeidet med dette i tilknytning til denne inspeksjonen.
4. En ber om redegjørelse for tiltak for å sikre at fornærmede og mistenkte i all hovedsak avhøres på lyd- og bilde i saker som gjelder mishandling i nære, og at det er notoritet om årsaken når dette ikke gjøres.
5. Mangel på bruk av etterforskningsplan gjør at det er vanskelig å vurdere i hvilken grad PÅL har vært involvert i etterforskningen fra et tidlig tidspunkt, og dermed vært med på planleggingen og formålsstyringen av denne. En vil derfor be om at politiet gir en redegjørelse for rutiner el.l som sikrer samarbeid mellom PEL og PÅL fra et tidlig tidspunkt i etterforskningen i denne typen saker.

7.2 Ytterligere tiltak fra statsadvokatenes side i 2024:

Slik statsadvokaten ser det er det behov for flere fagledelsestiltak knyttet til vold og mishandling i nære relasjoner. Hvilke fagledelsestiltak man vil iverksette i 2024 er ennå ikke avklart. Man vil inngå en dialog med politidistriktet med tanke på prioritering og omfang av fagledelsestiltakene. Så langt har man tenkt at følgende tiltak vil være aktuelle:

- I desember i år gav riksadvokaten ut et nytt rundskriv om vold i nære relasjoner.
¹⁷Rundskrivet erstatter riksadvokatens rundskriv nr. 3/2008 om familievold. Statsadvokaten vil ta initiativ til en gjennomgang av rundskrivet for personell i distriktet som jobber med disse sakene.
- I desember 2022 hadde statsadvokaten et digitalt foredrag som omhandlet straffbarhetsvilkårene i saker som gjelder mishandling i nære relasjoner (strl. §§ 282 og 283). Statsadvokaten vil ta initiativ til et nytt foredrag med samme tematikk.

¹⁷ Rundskriv nr. 2/2023 – Rundskriv om vold i nære relasjoner

- Ved behandling av de enkeltsaker som kommer inn til statsadvokaten (saker etter strl. § 283 og klagesaker), vil man særlig se på og vurdere om det er en tilstrekkelig god etterforskningsplan i sakene.
- Statsadvokatene vil vurdere om saker som gjelder mishandling i nære i en periode skal forelegges statsadvokaten, slik at man på nytt kan vurdere kvaliteten på saksbehandlingen.
- Det er også mulig man vil se nærmere på fagledelse knyttet til iretteføring av saker som gjelder mishandling i nære, herunder utforming av tiltalebeslutninger.

Bodø 21. desember 2023

Jorild Steindal
statsadvokat